

Ks. Krzysztof Guzowski, *Duch Święty a Eucharystia. Strumienie nowego życia*, Edycja Świętego Pawła, Częstochowa 2014, ss. 141.

W ostatnich trzech dekadach dokonał się imponujący rozkwit refleksji w zakresie teologii Eucharystii. Wystarczy wspomnieć dokumenty dwóch papieży: *Ecclesia de Eucharistia* Jana Pawła II (2003) i *Sacramentum caritatis* Benedykta XVI (2007), w których pierwszy przypomniał i wyjaśnił eklezjotwórczą wartość Eucharystii, drugi, rozważając paschalno-trynitarny wymiar sakramentu zbawienia, zwrócił uwagę na duchowy i mistyczny wymiar wydarzenia sakramentalnego. Wśród opracowań teologów warto wyróżnić przynajmniej te najbardziej oryginalne: François-Xavier Durrwell w swoim dziele *Eucharystia – sakrament paschalny* (1987) pokazuje, że pascha Nowego Testamentu dokonuje się w osobie Słowa wcielonego, stąd znamię paschalno-personalne sakramentu Eucharystii. Z kolei Bruno Forte wyprowadza z definicji sakramentów, jako znaków obecności Wieczności w czasie, koncepcję etosu sakramentalnego, podkreślając, iż życie sakramentalne nie oznacza oddzielenia życia ludzi wierzących od historii, lecz przyjęcie wezwania, z którym Bóg wchodzi w historię (*L'eternità nel tempo*, 1993). Giorgio Mazzanti natomiast proponuje, aby sakrament Eucharystii interpretować jako symbol realny i aktualny zbawczego działania Bożego w Kościele i świecie (*I sacramenti – simbolo e teologia*, 1997). Czesław Bartnik natomiast sakramenty interpretuje w duchu personalizmu chrześcijańskiego, ukazując, iż chociaż Chrystus nie wykonuje obrzędu sakramentalnego, to jednak On jest szafarzem sakramentów i najbardziej pierwotnym sakramentem. W sakramencie Eucharystii jest obecny i działa Chrystus Bóg-Człowiek, który w mocy Ducha Świętego wychodzi na spotkanie z osobami ludzkimi (*Dogmatyka katolicka*, t. 2, 2003).

Na tle przedstawionych koncepcji książka ks. Krzysztofa Guzowskiego z KUL-u *Duch Święty a Eucharystia* jawi się jako *novum*. Należy dodać, że chociaż książka została zaadresowana do członków ruchu charyzmatycznego, to nie tylko oni odniosą największą korzyść, gdyż do tej pory nie było na polskim rynku wydawniczym podobnej publikacji. Punktem wyjścia do pneumatologicznego ujęcia tajemnicy Eucharystii jest dla Guzowskiego współczesna chrystologia pneumatologiczna oraz starożytna koncepcja przeobstwienia. Dla ks. Guzowskiego najistotniejsze jest takie prowadzenie refleksji o Eucharystii, aby stało się oczywiste, że tzw. ekonomia sakramentalna jest zawsze ekonomią trynitarną. Na s. 17 publikacji autor wyjawia starożytne źródło swoich inspiracji: „Św. Ireneusz z Lyonu [...] mówił o Chrystusie i Duchu Świętym jako o «dwóch rękach» Boga Ojca. Chodziło mu o to, że «Obie Ręce», choć odrębne i różne, manifestują ten sam zamiar miłowania i objęcia stworzeń. Dlatego widzimy, że Duch Święty jest przy stwarzaniu świata, Abrahama obdarza łaską wiary, namaszcza Mojżesza i wszystkich proroków, prowadzi Izraela przez namaszczonego przez Niego i poddanych Mu sędziów, proroków i królów, poucza i prowadzi autorów ksiąg świętych, dokonuje cudów i znaków przez proroków, jest wszędzie tam, gdzie rodzi się życie i miłość. Duch Święty namaszcza

Maryję, aby stała się matką dawcy Życia. Za Jego przyczyną Jezus przyjmuje ludzkie ciało, otrzymuje moc głoszenia słowa, które uwalnia i uzdrawia. W mocy Ducha Świętego Chrystus wypędza złe duchy, uzdrawia i dokonuje cudów. W mocy i obecności Ducha Świętego dokonuje się ofiara Krzyża i Chrystus jest zjednoczony z Ojcem. W Jego mocy dokonuje się zmartwychwstanie i w Nim również dzieje się wszystko po zmartwychwstaniu [...]”. To połączenie ekonomii sakramentalnej z trynitarną pozwala czytelnikowi równolegle pamiętać o działaniu Ducha Świętego w życiu Jezusa i o takim działaniu w sakramencie Eucharystii. Przypomina się tutaj żywotna zasada ukuta przez Karla Rahnera, nazywana „aksjomatem Rahnera”, wedle której „Trójca ekonomiczna jest Trójcą immanentną i odwrotnie”. Rahner zwrócił uwagę na nierozdzielność Osób Trójcy w całej ekonomii zbawienia, co dla ks. Guzowskiego jest zasadniczym kluczem do trynitarno-zbawczego ujęcia misterium Eucharystii. Liturgia, jako wyraz kultu, jest również przez lubelskiego teologa widziana w perspektywie zbawczego dialogu, który rozpoczął się w samej Trójcy Świętej (s. 25). W tym miejscu Guzowski czerpie z niektórych wątków koncepcji przeobóstwienia (*theosis*), obecnej u greckich Ojców Kościoła i pisarzy starożytnych, którzy Eucharystię widzieli jako najważniejszy sakrament przeobóstwienia świata stworzonego (s. 27).

Dla pełniejszego zrozumienia koncepcji Eucharystii, jako szczególnego dzieła Ducha Świętego, warto zwrócić uwagę na podtytuł książki: „Strumienie nowego życia”. Podtytuł kieruje naszą uwagę na nurt chrystologii pneumatologicznej w pismach św. Jana. U św. Jana woda jest złączona nierozzerwalnie z Duchem Świętym (J 3,5; 4,1). Jest ona napojem duchowym, który wypłynął na krzyżu z duchowej skały, którą był Chrystus (por. 1 Kor 10,4). W momencie przebicia boku przez żołnierza św. Jan dostrzega spełnienie się zapowiedzi Pisma, które mówi: „strumienie wody żywej popłyną z jego wnętrza” (J 7,38b). Nie jest to zwykła aluzja na temat znaczenia wody, jak konstatuje w jednym ze swoich dzieł R. Cantalamessa, gdyż Jezus wyraźnie „mówił o Duchu, którego mieli otrzymać wierzący w Niego” (J 7,39). Ks. Guzowski przez takie połączenie aspektu paschalnego z pneumatologicznym zachęca czytelnika nie tylko do rozważania prawd objawionych, ale i do kontemplowania tajemnicy nowego życia, którego Chrystus udzielił z wysokości Krzyża, a obecnie przez Ducha Świętego przekazuje każdemu wierzącemu i całemu Kościołowi.

O mistycznej wizji tajemnicy Eucharystii w książce ks. K. Guzowskiego pisze we Wprowadzeniu do niej arcybiskup Wacław Depo, zaznaczając, że postawa kontemplatywna i adoracyjna jest typowa dla czcicieli Eucharystii (s. 8), a mistyka eucharystyczna jest typowa dla katolików. Jednakże dla Guzowskiego kontemplowanie tajemnicy Bożego życia nie prowadzi do bezczynności, gdyż w Eucharystii otrzymujemy charyzmat Miłości, który przemienia nasze postępowanie w stosunku do Boga i do bliźnich (s. 33). W ten sposób Guzowski zwraca uwagę na istotę kultu chrześcijańskiego, który nie może być ograniczony do rytu, ale powinien wyrażać się w czynnej miłości, której wzór zostawił nam Zbawiciel.

Książka *Duch Święty a Eucharystia* co do metody przekracza ramy teologii dogmatycznej, teologii duchowości, a nawet teologii moralnej, a to z tego powodu, że Guzowski znajduje klucz do zrozumienia tajemnicy Eucharystii w wewnętrznej i duchowej relacji osobowej Jezusa Chrystusa z Duchem Świętym i z Ojcem. Dlatego dyskurs teologiczny często sięga po kategorie personalizmu teologicznego i duchowości, a nawet doświadczenia mistyków chrześcijańskich. Niech za przykład posłużą następujące słowa: „Nowy kult w Duchu i Prawdzie oznacza kult w Duchu Świętym i Chrystusie: nie chodzi o spełnianie reguł prawa, by podobać się Bogu, lecz o miłość do Boga i ludzi, której nas uczy Duch Święty, jednocząc akt czci naszego serca z konającym z miłości Sercem Jezusa. To Duch Święty sprawia, że w momencie wypowiedzania słów Jezusa, powtarzanych przez kapłana, w sercu człowieka powstaje jedność z sercem Jezusa wiszącego na Krzyżu. Niemożliwe jest przekroczenie tego dystansu czasowego bez pomocy Ducha Świętego” (s. 12). Całość rozważań kończy się modlitwą do Ducha Świętego, która jest kwintesencją wizji teologicznej misterium Eucharystii.

Książka autorstwa ks. Krzysztofa Guzowskiego pt. *Duch Święty a Eucharystia. Strumień nowego życia* zaskakuje nowością i rozległością wizji, przy niezbyt okazałej wielkości tomu (171 ss.). Książkę lubelskiego teologa trudno porównać z jakąkolwiek podobną tematycznie publikacją współczesną, ale można z pewnością stwierdzić jej pokrewieństwo z teologią doksologiczną Ojców Kościoła oraz dziełami lubelskich personalistów, którzy wytworzyli bogatą, rodzimą tradycję na KUL-u.

Agata Płatek

La lógica de la fe: Manual de Teología Dogmática, ed. Angel Cordovilla Pérez, Universidad Pontificia Comillas, Madryt 2013, ss. 797 (Biblioteca Comillas. Teología 6).

Dzieło to jest owocem wspólnej pracy profesorów Instytutu Teologii Dogmatycznej i Fundamentalnej Papieskiego Uniwersytetu Comillas w Madrycie pod kierunkiem prof. Ángela Cordovilla Péreza. Upłynęło 10 lat od czasu opublikowania napisanego pod kierunkiem prof. Gabino Uríbariego dzieła zatytułowanego *Fundamentos de Teología Sistemática* (Madryt 2003), które zebrało referaty wewnętrznych seminariów wydziału w celu podkreślenia wspólnego nastawienia, ukierunkowania i sposobu wyrażania traktatów dogmatycznych. Nieobecność różnych dyscyplin teologicznych zostanie uzupełniona w tym nowym podręczniku. Jego celem było nie tylko pogłębienie poznania teologicznego, ale opierając się na nim, wykazanie w pewnej formie wspólnej wewnętrzne powiązania łączące traktaty dogmatyczne, wewnętrzną logikę wiary (s. 9). Ta metoda zawiera się